

14.10.2021

Julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekninen osasto

Julkisen hallinnon toiminnan kehittämisen arkkitehtuuriyhteistyöryhmä

Aika ti 21.9.2021 klo 9:00 – 12:00

Paikka Etäkokous, *etäkokoustiedot kalenterikutsussa*

Osallistujat

Sami Kivivasara	lainsäädäntöneuvos, yksikön päällikkö, valtiovarainministeriö (puheenjohtaja)
Tommi Oikarinen	tietohallintoneuvos, valtiovarainministeriö (varapj)
Aulikki Pakanen	neuvotteleva virkamies, puolustusministeriö
Jani Heikkinen	neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
Tomi Kytölä	erityisasiantuntija, opetus- ja kulttuuriministeriö
Päivi Virtanen	erityisasiantuntija, maa- ja metsätalousministeriö
Tiina Kaunisto	kehittämisen neuvos, liikenne- ja viestintäministeriö
Päivi Tommila	neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö
Saku Härkönen	erityisasiantuntija, ympäristöministeriö
Taina Nurmela	projektipäällikkö, Helsingin kaupunki
Tiia Ojala	vanhempi tietohallintosuunnittelija, Tampereen kaupunki
Piia Wollstén	kehittämispäällikkö, Espoon kaupunki
Ari Ylinärä	kehittämispäällikkö, Oulun kaupunki
Katja Penttinen	projektipäällikkö, Kuopion kaupunki
Ethel Eriksson	Chief Digital Officer, Sipoon kunta
Tommi Karttaavi	johtaja, Suomen kuntaliitto
Mika Rauhala	tietohallintojohtaja, Koulutuskeskus Salpaus
Jenni Taskinen	erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö, pääsihteeri
Arja Terho	finanssineuvos, valtiovarainministeriö
Heikki Talkkari	neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö

Poissa:

Anu Maksimow	arviointiylilääkäri, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
Matti Sarén	rehtori, Kajaanin ammattikorkeakoulu
Janne Pulkkinen	IT-innovaatioyksikön päällikkö, Kansaneläkelaitos

Markku Heinäsenaho	tietohallintopäällikkö, sosiaali- terveysministeriö
Janne Juhala	johtava asiantuntija, valtioneuvoston kanslia
Jyrki Paloposki	tietohallintopäällikkö, ulkoministeriö
Jari Jauhiainen	erityisasiantuntija, oikeusministeriö
Ismo Parviainen	johtava asiantuntija, sisäministeriö

Julkisen hallinnon toiminnan kehittämisen arkkitehtuuriyhteistyöryhmän (VN\13409\2020) toimikauden 01.10.2020–31.12.2023 viides kokous.

1. Kokouksen avaus (klo ~9:00–09:10)

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Todettiin, että läsnäolijat todetaan Teams-osallistujalistauksen avulla.

2. Asialistan hyväksyminen (klo ~09:10)

Asialista liitteineen on toimitettu yhteistyöryhmälle 14.9.2021.

Päätös: Hyväksyttiin kokouksen asialista.

3. Yhteentoimivuuden linjausten hallinnan suunnittelu ja organisointi (klo 9:15–10:00)

Yhteistyöryhmän tehtävänä on tukea ministeriöitä tiedonhallintalain (906/2019) 6 §:ssä säädettyjen julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen yhteentoimivuutta edistävien linjausten laadinnassa ja koordinoida yhteistyötä linjausten edelleen kehittämiseksi sekä koota ja arvioida suosituksia ja hyviä käytäntöjä yhteentoimivuuden edistämiseksi julkisessa hallinnossa.

Yhteistyöryhmä on käsitellyt 13.4. kokouksessaan jäsenystä yhteentoimivuuden linjauksista ja antanut palautetta jatkovalmistelun tueksi. Käsillä olevassa kokouksessa jatketaan linjausten hallintatyön suunnittelua ja organisointia.

Outi Hermans ja Miina Arajärvi esittelivät linjausten hallintatyön taustoja. Esityksessä kerrattiin muun muassa 13.4. kokouksessa linjausten hallintatyön lähtökohdaksi hyväksytty viitekehys, jonka avulla voidaan jäsentää eri tasoisia linjauksia. Yhteistyöryhmä oli edellisessä kokouksessa painottanut tarkastelun näkökulmiksi operatiivisen ja taktisen tason linjauksia sekä lähtökohdaksi nykyisiä, olemassa olevia linjauksia. Rajauksina yhteistyöryhmä oli ehdottanut esim. perustietovarantoja koskevien linjausten tarkastelua. Tältä pohjalta valmistelutyötä on jatkettu 21.9. kokouksikäsitteilyä varten.

Yhteistyöryhmälle esiteltiin, miten linjausten tarkastelua voitaisiin rajata perustietovarantojen avulla. Yhteistyöryhmän tulee vielä keskustella, miten perustietovarannot tässä yhteydessä ymmärretään (vakiintunutta määritystä ei ole).

Keskustelussa esille nousi mm. huoli siitä, että perustietovarantoja koskeva raja- jaus rajaa tarkastelua liikaa. Toisaalta tiedonhallintakarttatyön kautta saadut kokemukset osoittavat, että tarkasteluun otettavaa joukkoa voisi olla syytä rajata. Esille nousi myös se, että esimerkiksi kuntatoimijoiden joukossa tietovarantojen säädettyjä nimiä tutumpia ovat palveluiden ja tietovarantojen kutsumanimet tai vakiintuneet lyhenteet. Sovittiin, että voidaan lisätä tehtävään koontiin ja tarkasteluun tietovarantojen kutsumanimet. Esille tuotiin, että tiedonhallintakartan sisältö (yhteiset tietovarannot) tulisi huomioida rajauksessa. Todettiin, että tiedonhallintakartta tulee sisältämään perustietovarantoja, mutta myös useita muita yhteisiä tietovarantoja. Nyt käsiteltävän ehdotuksen lähtökohtana on ollut, että tarkastelua rajattaisiin alussa jollakin tavalla, jotta työhön ryhdyttäessä koottavia linjauksia ei muodostu kerralla liikaa. Hallittavissa oleva aineiston määrä tukee esimerkiksi erilaisten koontitapojen kokeilua. Esille tuotiin myös se, että tietovaranto –käsite ei ole vakiintunut. Nostettiin esille, että rajaamista tulisi tarkastella tarpeiden näkökulmasta; mistä linjauksista tietoa ensisijaisesti tarvitaan.

Sovittiin keskustelussa, että jätetään ”perustietovaranto” käsite pois tässä yhteydessä ja päätetään vain, mistä tietovarannoista työ käynnistetään. Esille nousi kysymys siitä, kootaanko tässä käytännössä tietoa olemassa olevasta lainsäädännöstä. Todettiin, että tiedonhallintakartta tulee tuottamaan tietoa sääntelystä, esimerkiksi tietojen luovutuksen osalta. Nyt on tarkoitus tarkastella ja koota tietoja siitä, mitä muita yhteentoimivuuden linjauksia on olemassa säädösten lisäksi. Ehdotettiin, että yhtenä rajauksena työssä voitaisiin käyttää niitä tietovarantoja, jotka muodostuvat kuntien ja valtion tiedon vaihdon kautta. Ehdotus sai kannatusta. Todettiin, että työssä on myös muistettava huomioida, miten arkkitehtuuriyhteistyöryhmä voi tukea vastuullisia viranomaisia uusien linjausten valmistelussa, esimerkiksi tunnistettujen linjauspuutteiden pohjalta. Painotettiin, että ensivaiheessa kootaan olemassa olevia yhteentoimivuuden linjauksia. Ehdotettiin, että linjausten koostamiseen voitaisiin muodostaa alatyöryhmä. Ehdotus sai kannatusta.

Päätös: Yhteistyöryhmän jäseniä pyydetään ilmoittautumaan linjausten koonti-työtä varten perustettavaan alatyöryhmään yhteistyöryhmän pääsihteerille perjantaihin 24.9. mennessä. Työhön on mahdollista osallistua myöhemminkin ja työskentelyn kommentointi mahdollistetaan Howspace-alustaa ja yhteistä Tiimeri-dokumenttienhallintaa hyödyntäen. Alatyöryhmä lähtee koostamaan olemassa olevia linjauksia valittavasta joukosta tietovarantoja huomioiden yhteistyöryhmässä käyty keskustelu aiheesta. Työskentelyn tuloksia käsitellään myöhemmin yhteistyöryhmän kokouksissa.

4. Selvitys julkisen hallinnon semanttisesta yhteentoimivuudesta (klo 10:00–10:15)

Yhteistyöryhmän tehtävänä on tukea ministeriöitä tiedonhallintalain (906/2019) 6 §:ssä säädettyjen julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen yhteentoimivuutta edistävien linjausten laadinnassa ja koordinoida yhteistyötä linjausten edelleen kehittämiseksi sekä koota ja arvioida suosituksia ja hyviä käytäntöjä yhteentoimivuuden edistämiseksi julkisessa hallinnossa.

Miina Arajärvi esitteli yhteistyöryhmälle suunnitteilla olevaa selvitystä semanttisesta yhteentoimivuudesta. Selvitys toteutetaan osana valtiovarainministeriön Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen (TiHA) hallitusohjelmahanketta. Tarkoituksena on, että selvitys kohdistuu keskeisiin julkisen hallinnon tietovarantoihin ja erityisesti niistä luovutettavien tietojen tietomalleihin. Tarkoitus on selvittää olemassa olevia käytäntöjä. Miina esitteli alustavia kysymyksiä, joihin selvityksellä haetaan vastauksia. Kyselyn lisäksi on suunniteltu toteutettavaksi syventäviä haastatteluja. Kysely osoitetaan tietovarannoista vastaaville valtionhallinnon virastoille. Yhteistyöryhmältä kysyttiin palautetta esitetystä suunnitelmasta.

Keskustelussa nousi esille, että olisi hyvä, jos haastatteluja voitaisiin kohdentaa myös kuntakenttään. Kysyttiin, onko tarkoituksena tarkastella tietovarantojen ohjausta ja ohjauksen koordinaatiota. Todettiin, että näkökulma kirjataan ylös selvityksen valmistelussa huomioitavaksi. Kysyttiin tarkennusta selvityksen kohdentamisesta; miten laajana kysely on tarkoitus toteuttaa? Vastattiin, että lähtökohtana valmistelussa on ollut niin sanotut perustietovarannot ja esimerkiksi Kanta-palvelut. Tarkoitus ei ole siis toteuttaa kyselyä esimerkiksi kaikille valtion virastoille. Todettiin, että kohdejoukko tulee kuvata selvityksen saatteessa. Keskustelussa nostettiin esille, että keskeisten tietovarantojen ylläpidosta vastaavilla virastoilla selvityksen kohteena olevat seikat tulisi olla kuvattuna tiedonhallintamalleissakin ja asioiden tulisi siltä osin olla selkeitä. Sen sijaan esimerkiksi kuntien ja tiedon tuottajien näkökulmasta voi olla niin, että esimerkiksi ohjeet ja niiden löydettävyys ei näyttäytyy yhtä selkeänä (kuin mitä on tietovarannon ylläpitäjän näkökulmasta). Esille nousee kysymykset muun muassa siitä, kenen tulisi semanttista yhteentoimivuutta ohjata – tietovarannon ylläpitäjän vai jonkun muun tahon. Esitettiin kysymys siitä, onko jo olemassa esimerkiksi yhteinen määrittäminen henkilötiedoille, joita kaikkien toimijoiden tulisi käyttää. Vastattiin, että tällaista määrittäystä ei ole. Puuttuvien yhteisten määrittäysten arvioitiin tuottavan haasteita semanttiseen yhteentoimivuuteen.

Päätös: Merkittiin käsittely ja käyty keskustelu tiedoksi ja selvityksen jatkovalmistelussa hyödynnettäväksi. Yhteistyöryhmälle viestitään myöhemmin selvityksen tuloksista.

5. Tauko

6. Tiedonhallintakartan ja julkisen hallinnon kokonaiskuvan valmistelun tilannekatsaus (klo ~10:25–11:00)

Yhteistyöryhmän tehtävänä on toimia valtiovarainministeriön tukena tiedonhallintalain (906/2019) 6 §:ssä tarkoitetun tiedonhallintakartan ylläpidossa ja edelleen kehittämisessä. Yhteistyöryhmä on käsitellyt Tiedonhallintakartan valmistelua 13.4. kokouksessaan ja sopinut, että arkkitehtuuriyhteistyöryhmän toimintatapoihin tiedonhallintakartan hyödyntämisessä palataan seuraavissa kokouksissa, kun tiedonhallintakartan tietosisällöt on saatu päivitetynksi.

Yhteistyöryhmän tehtävänä on ylläpitää kokonaiskuvaa julkisen hallinnon organisaatioiden, palvelujen, toiminnan, tietojen ja tietovarantojen sekä tietojärjestelmien muodostamasta kokonaisuudesta. Yhteistyöryhmä on käsitellyt kokonaiskuvaa 19.2. ja 3.6. kokouksissa, joista jälkimmäisessä sovittiin kokonaiskuvan jatkovalmistelusta sekä asian jatkokäsittelystä 21.9. kokouksessa.

Jenni Taskinen ja Tommi Oikarinen esittelivät yhteistyöryhmälle katsauksen em. tehtävien valmistelun tilanteesta ja ehdotukset seuraavista toimista arkkitehtuuriyhteistyöryhmässä.

Tiedonhallintakartan osalta on päätetty, että ensimmäiseen julkaistavaan versioon otetaan mukaan vain ne tietovarannot, joista on erikseen säädetty. Näin toimittaessa käsittelyyn saadaan hallittu tietomäärä ja pystytään varmistamaan tietojen laatu. Tiedonhallintakartan sisältöä laajennetaan vaiheittain seuraavissa julkaistavissa versioissa. Ensimmäinen versio on tarkoitus julkaista marras-joulukuun taitteessa. Julkaisuajankohtaa on jouduttu myöhästyttämään suunnitellusta, koska tietoaineistoja on pitänyt tarkastaa ja tarkentaa ennakoitua enemmän. Uudesta aikataulusta johtuen arkkitehtuuriyhteistyöryhmä voi käsitellä kartta-aineistoa joulukuun kokouksessa ja kartan hyödyntämistä voidaan suunnitella osana yhteistyöryhmä vuoden 2022 toiminnan suunnittelua.

Julkisen hallinnon kokonaiskuvan osalta 3.6. kokouksessa päätettiin, että valmistelutyötä jatketaan tavoite- ja kehittämistietojen osalta, minkä lisäksi käynnistetään taloustiedot sisältöalueen valmistelu. Tavoitetietojen tarkastelun osalta on todettu, että työtä on mielekästä jatkaa vuoden 2022 talousarviovalmistelun aikataulu huomioiden ja ottamalla huomioon kuntien uusien toimielinten työn käynnistyminen. Painopisteinä tarkastelussa olisi aiemman työn pohjalta tiedon hyödyntäminen ja sähköinen asiointi. Tavoitetietojen koostamisen aikataulu heijastuu kehittämistä koskevien tietojen kokoamiseen, sillä osa tavoitteista koskee kehittämistä. Valtion ict-kehittämistä koskevien tietojen osalta Hankesalkkupalvelun tie-

tojen siirto Valtiokonttorin raportointi- ja analysointipalveluiden käyttöön ei valmistunut kesällä. Valtion Hankesalkkupalvelun tietojen hyödyntämisen kehittäminen on päästy käynnistämään tämän johdosta syyskuussa. Taloustiedoista on valtion kirjanpitolietojen osalta selvitetty investointien raportoinnin kattavuutta. Tavoitteena kehittää valtion ict-menojen raportointia siten, että liikekirjanpidon tietojen osalta julkaistaisiin valmisraportti hyödynnettäväksi. Kuntien ict-menojen raportoinnin kehittämiseksi on käynnistetty Valtiokonttori – Kuntaliitto – valtiovarainministeriö –yhteistyö. Tavoitteena tietojen raportointi vuoden 2022 keväällä tai kesällä vuotta 2021 koskevien tietojen osalta.

Keskustelussa kysyttiin tarkennuksia tiedonhallintakartan ensimmäisen version sisältöön. Sovittiin, että yhteistyöryhmän kokousaineistoa täydennetään näillä tiedoilla. Todettiin, että ensimmäisessä karttaversiossa julkaistaan tietoja yhteisistä tietovarannoista ja niistä säädetyistä tiedonsiirroista. Myöhemmin on tarkoitus laajentaa tietosisältöä kattamaan tehtäviä ja tehtäviin liittyviä tiedonsiirtoja sekä kuntien tietovarannot. Yhteistyöryhmässä virisi keskustelua tiedonhallintakartan merkityksestä ja siitä, että karttaa ja sen hyödyntämismahdollisuuksia odotetaan mm. kuntasektorilla. Keskustelussa todettiin, että tietojen kokoaminen on ollut odotettua työläämpää. Todettiin myös, että säädöksistä lähtevä tietojen koostaminen tukee tiedonhallintakartan ylläpidettävyyttä; säädösmuutosten valmistelussa on vakiintuneet käytännöt ja tiedonhallintakartan tietojen ylläpito saadaan kiinnitettyä niihin.

Päätös: Merkittiin tilannekatsaus tiedoksi ja otetaan yhteistyöryhmässä käyty keskustelu huomioon tiedonhallintakartan ja julkisen hallinnon kokonaiskuvan jatkovalmistelussa. Yhteistyöryhmä perehtyy tiedonhallintakartan ensimmäisen version tietosisältöön joulukuun kokouksessa. Tiedonhallintakartan hyödyntämisen suunnittelua valmistellaan osana yhteistyöryhmän vuoden 2022 toiminnan suunnittelua. Kokonaiskuvan sisältöalueita tuodaan yhteistyöryhmään käsiteltäväksi niiden valmistelun etenemisen mukaisessa aikataulussa. Myös kokonaiskuvan koostaminen ja hyödyntäminen otetaan osaksi yhteistyöryhmän ensi vuoden toiminnan suunnittelua.

7. Kuntaliiton digitalisaatiokartoitus: Tietohallinto ja tietotekniikka 2021 (klo ~11:00–11:30)

Yhteistyöryhmän tehtävänä on ylläpitää kokonaiskuvaa julkisen hallinnon organisaatioiden, palvelujen, toiminnan, tietojen ja tietovarantojen sekä tietojärjestelmien muodostamasta kokonaisuudesta (julkisen hallinnon kokonaiskuva).

Tommi Karttaavi esitteli yhteistyöryhmälle Kuntaliiton toteuttamaa digitalisaatiokartoitusta ja sen tuloksia erityisesti Tietohallinto ja tietotekniikka 2021 –osion osalta, näkökulmina erityisesti ict-menot ja investoinnit. Kuntaliiton toteuttamalla selvityksellä on pitkä historia ja selvitystä on toteutettu muutamien vuosien välein.

ICT-kustannukset ovat olleet tarkastelussa toteutetuissa selvityksissä. Vuonna 2021 selvitys toteutettiin osissa ja sen johdosta tuloksia tullaan myös julkaisemaan osissa. Yhteistyöryhmälle esiteltiin vuonna 2021 toteutetun selvityksen sisältöalueita. Sisältöihin voi perehtyä Kuntaliiton kotisivuilla¹, jossa julkaistaan myös selvityksen tuloksia.

Käydyssä keskustelussa todettiin, että kuntien ict-menojen raportointiin vaikuttaa muun muassa se, miten toiminta on kunnissa järjestetty (ulkoistus, oma toiminta, edellisten yhdistelmät). Kehitettäessä ict-menojen seuranta kuntien automaattiseen taloustietojen raportointiin perustuen joudutaan huomioimaan näitä samoja epävarmuustekijöitä tietojen raportoinnissa ja tulkinnassa.

Päätös: Merkittiin käsittely tiedoksi.

8. Muut asiat (klo ~11:30–11:50)

EU: yhteentoimivuuden kehittäminen

DG Digit Interoperability of European Public Services expert group on antanut luonnoksen suosituksista tulevaisuuden yhteentoimivuuspolitiikasta. Asian käsittely on kesken. Esitettiin toive, että yhteistyöryhmässä käsiteltäisiin eIDASTa ja valmisteilla olevaa EU-sääntelyä (esim. DGA). Jaettiin tiedoksi 16.9. pidetyn Eurooppalaisesta digitaalisesta lompakosta annettu aloite -verkkotilaisuuden aiheisto ja tallenne².

Arkkitehtuuriyhteistyöryhmän yhteistyöverkostot

Yhteistyöryhmän 3.6. kokouksessa sovittiin, että yhteistyöryhmän jäsenet päivittävät Tiimeri-työtilan ko. kokouskansiossa olevaa alustavaa listausta yhteistyöryhmän yhteistyöverkostoista. Yhteensä nimetyksi on tullut 32 mahdollista yhteistyöverkostoa. Valmistellaan seuraaviin kokouksiin yhteistyöverkostojen esittelyjä.

Rakennettu ympäristö –teematilaisuus pidetään suunnitellusti 24.9. Tilaisuutta on valmisteltu valtiovarainministeriön, Kuntaliiton ja ympäristöministeriön toimesta.

Yhteistyöryhmän jäsenet

Yhteistyöryhmän puheenjohtaja Sami Kivivasara on siirtymässä uusiin tehtäviin. Tommi Oikarinen toimii varapuheenjohtajana. Suvi Remes on palaamassa loka-kuussa arkkitehtuuriyhteistyöryhmän pääsihteeriksi.

¹ Kuntien digitalisaatiokartoitus: <https://www.kuntaliitto.fi/osallistuminen-ja-vuorovaikutus/tietoyhteiskunta/kuntien-digitalisaatiokartoitus>

² Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen hanke: <https://vm.fi/digitaalisen-henkilollisyyden-hanke>

Päätösesitys: Merkittiin tiedoksi ja selvitetään seuraaviin kokouksiin mahdolliset yhteistyöverkostojen esittelyt.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11:59.

Jakelu / Sändlista

Yhteistyöryhmän jäsenet
Tiedonhallinnan yhteistyöryhmien sihteeristö
Miina Arajärvi (VM), Outi Hermans (VM)